

תשובה להלכה

בנוי על דברי הפוסקים הוותיקים אבירי התורה
מלפני מאתיים שנה

כמענה בקצרה להמרעישים נגד
קבלת הוואקסין לחולי הקאראנא – קאויד

בו יובא מדברי הפוסקים מוסדי דור ודור:

- שאין לחוש בקבלת הוואקסין, למיעוטא דמיעוטא של היזק
- שיש חיוב לקבל הוואקסין משום חשש פיקוח נפש
- שרבנים ופוסקים מלפני מאתיים שנה, כבר הכריזו וזירזו לרבים לעשות כן
- גדולי ופוסקי הדורות הקודמים ציוו לרופאים לעשותה לבניהם ולבני בניהם
- "כל המתעצל בזה, עד בוא החולי על הבנים, והיה כי יקרה אסון חלילה, ענוש יענש בדין שמים"
- כמה פוסקים וותיקים קדמונים, אף התירו לעשות הוואקסין אף בשבת
- ע"י רופא גוי, באופן שלא יהא הרופא מצוי אחרי כן
- שאין לקבל חוות דעת ברפואה אלא מרופא מומחה המאושר מהממשלה

מאת הרב הנאון המפורסם
גאב"ד בית דין צדק פאלטישאן

ברוקלין נוא יארק
שלהי חודש כסלו שנת תשוע"ה לפ"ק

להשיג את הקונטרס
וכן להערות והארות, נא לפנות אל:

מכון אבני שיש

Fax. 718-436-0846

כל הזכויות שמורות להמו"ל ©

כמו כן ניתן להשיג אצל המכון:

- **ספר אבני שיש**, בירורים ותשובות בד' חלקי שו"ע, ג' חלקים, ועוד
- קונטרס קצירת החטים וברירתם (עם תמונות מוחשיות מרהיבות עין)
- קונטרס אל תפנו (בענין פעולות ורפואות שיש בהם חשש קוסם, דרכי אמורי ועכו"ז)
- קונטרס התייחסות לגויים בזמנינו
- קונטרס נקי כפיים
- קונטרס כשרות העופות (עם תמונות מוחשיות)
- קונטרס כשרות העגוזיים
- קונטרס עת קציר חטים
- קונטרס ה"א לכם זרע (קונטרס א')
- קונטרס ה"א לכם זרע (קונטרס ב')
- קונטרס קְלִי ה"סמיראָפּאָום"
- קונטרס י"ש סדר על סדר הנט, ובירור בדין תיקון מעות בנט
- קונטרס תולעת שני – תולעים בצמוקים
- קונטרס רב טוב (כולל הקונטרסים: יין המשומר - כף הירך - תולעת שני - חלב צאן - כאחד הנגידים)
- קונטרס גן נעול (בענין בדיקת הרופאים לנשים - לרבנים ומורי הוראה)
- קונטרס פלג שמן (שלוש תשובות בענין שמן "פאלם אויל" - לרבנים ומורי הוראה)
- קונטרס הדחה וקירור (בענין פעולה ותחבולה חדשה ומפוקפקת בבשר כשר)
- קונטרס כד וחד (בענין כשרות הביצים)
- קונטרס קמחא ומיא (בענין תולעים בקמח ובמים, עם תמונות מוחשיות)
- קונטרס מחץ ראש (בענין הכאה בראש בהמה ושאר קירוב מיתה מיד אחרי השחיטה)
- קונטרס צומת הגידין (עם תמונות מרהיבות עין)
- קונטרס דברי האיגרת (בדיני ומנהגי כתיבת מגילת אסתר)
- קונטרס שני יוסף בן שמעון
- קונטרס חלב ישראל
- קונטרס השתיה כדת בפסח – מכירת חמץ שנמסחר "עמאואן"
- קונטרס ניקור בן פקועה
- קונטרס בדיקת הריאה וגלאט כשר
- קונטרס כשרות הבייסאן
- קונטרס ח"י מריפות – זוהירות בכשר "בית יוסף גלאט"
- קונטרס הסכין בבית השחיטה
- קונטרס מנהג הכפרות בהלכה
- קונטרס משפט הכהנים
- קונטרס שחימת אוזיים בהלכה (הדרך הנכון לכתחילה להשחוט, כשפוגע בסכינו במבעת הקשה של הקנה שבאוזיים [גענו] ובר אוזיים [קאמשקעם])
- קונטרס חזקת הבית
- קונטרס מחירים בהלכה
- קונטרס צום אבחרהו (בענין צום יום הכיפורים לחלושי כח וחולים בזמנינו)
- קונטרס תרנגולא דעגמ"א
- קונטרס מצות מכונה בזמננו
- קונטרס כשרות המשקאות
- קונטרס ונתן בידה – לשם יחוד בנט – יודע בטיב
- קונטרס סדר חליצה, עם פירוש י"ש סדר
- ועוד שאר קונטרסי הלכה בשאלות העומדים על הפרק

ובקרוך נקוה להוציא לאור ספר

שאלות ותשובות ושיעורי הלכה "דברי יצחק" בד' חלקי שו"ע

Rabbi Yitzchok Stein
 1157 42nd Street
 Brooklyn, N.Y. 11219
 718 436-8072 - Fax. 436-0846

יצחק שטיין
 אב"ד בית דין צדק אבני שיש פאלטישאן
 ורב הצעיר דק"ק פאלטישאן יצ"ו
 ברוקלין נוא יארק יצ"ו

בס"ד

יום ב' לסדר ויהי ברכת ה', כ"א כסלו, שנת תשוע"ה לפ"ק
 למע"כ הרב הנאון המפורסם, מורג חרוץ בעל פיפיות, חובר חיבורים יקרים, נודע בשערים,
 הרב דוד הכהן ראזענבערג שליט"א
 אב"י בקרית יואל, מחבר ספרי מנחת דוד

בדבר המרעישים נגד הוואקסין לחולי הקאראנא – קאוויד

הנה היום יום ב' פ' וישב כ"א כסלו, באמצע כתיבת תשובתי כמענה למעכ"ת (על הערותיו בענין שאלת העגונות בתקופת קאראנא), קיבלתי ע"י הפאקס עוד מכתב ממעכ"ת בענין אחר לגמרי, והוא בדבר הוואקסינען לחולי הקאראנא, שמעכ"ת העביר לי איזה דפים ששלח לו רב א' בענין זה, וכתב שבא אליו משלחת ובידם חומר בענין הוואקסין החדש לחולי ה"קאוויד 19" עם טענות שונות ממומחים, וכנראה מעכ"ת נסער מאוד מזה, וכתב דאם אמת הדברים צריכין לטכס עצה מבעוד מועד, ומבקש מעכ"ת שאעין בזה ולעשות אסיפה עם עוד רבנים גאוני וגדולי הדור וכו'.

- א -

אין כל חדש, זה רק המשך מהתעמולה נגד הוואקסין של "מיזעלם" - דעת המרעישים הוא דעת יחיד נגד רוב רובם של הרופאים המומחים והמאושרים מאת הממשלה, והחששות לא הוכחו ולא נתקבלו אצלם כלל וכלל והנה האמת אגיד שלא ידעתי למה נרעש ונסער מעכ"ת כ"כ מענין זה, כי עיינתי קצת בחפזון בהחומר שהעביר לי, ושם מעלים חששות מפחידות ומוגזמות שלא נשמעו משום מקור מוסמך רפואי, דהיינו שבתוך כמה וואקסינס נמצאים סעלס של עוברים-נפלים, ולפי דעתם יש חששות שיתכן שיוכל לגרום שינויים להדנ"א של האדם המקבל הוואקסין, ועוד כהנה איומים והפחדות מוגזמות. והנה להיות שקיבלתי זאת רק לפני איזה שעות, כמובן לא הספקתי להתעמק ולחקור בדבר כראוי, ולא ידעתי מי המה המומחים האלו, וע"כ לא אוכל להגיד חו"ד להלכה בהנידון, עד שיבורר יותר.

אך ממה שראיתי לעת עתה, נראה לי שאין כל חדש תחת השמש (ראיתי בהכתבים שהעביר לי מעכ"ת שכבר יצאו בד"ז והרעישו ביום 8 May 2019), ז"א שאין זה דבר שנתחדש על הוואקסין של חולי הקאוויד-קאראנא, רק המשך התעמולה של אותם "המומחים" היחידים המרעישים זה כבר מזמן נגד כללות הוואקסינס, וכבר ידוע שדעתם הוא דעת יחיד נגד רוב רובם של הרופאים המומחים והמאושרים מאת הממשלה בכל המדינות של כל קצוי תבל, והחששות לא הוכחו ולא נתקבלו אצלם

כלל וכלל, ואדרבה רואים וראו בעליל, שיש כמה מחלות מסוכנות וחמורות, שנעצרו ע"י הוואקסינען במשך השנים, ואשר ע"כ הממשלה דורשת לעשותם.

- ב -

כבר יצאו פסקים וכרוזים להלכה מגדולי הרבנים פוסקי הדור, נגד דעתם, בעת שהרעישו נגד הוואקסינען של "מיזעלס" ולא עוד אלא שלאחרונה כאשר חזרה ונתפשטה חולי ה"מיזעלס", והאנשים המחזיקים בהתעמולה נגד הוואקסינען התעקשו שלא ליתנם לילדיהם, בעת שילדיהם נמצאים יחד במוסדות החינוך יחד עם ילדים אחרים העלולים להיפגע מהם ולקבל את החולי, יצאו אז פסקים וכרוזים מהרבנים והפוסקים היותר מובהקים בדורנו, שיש חיוב ליתן הוואקסינען.

ולדוגמא יצא אז פסק דין מהביד"צ של העדה החרדית בירושלים ביום כ"ח אלול תשע"ח, ושוב כפלו הדברים בזה"ל: מחלת החצבת הולך ומתפשט ה"י, ואנו מודיעים שכיון שקרוב הדבר לפיקוח נפש, חייב כל אחד לדאוג לבני ביתו, שיקבלו חיסון ואין רשות להורים לסכן את ילדיהם, ובזה גם אחרים ניזוקים, והוכח שמועיל ברוב הפעמים, ע"כ.

וכן כתבו חברי הביד"צ של פוה"ד בעל שבט הלוי בבני ברק משמו, שגם דעתו הגדולה היתה שיש לקבל החיסון. ובסגנון זה יצא כרוז מגדולי התלמידים של בעל שבה"ל, הגרמ"ש קליין שליט"א, והראב"ד של הביד"צ של הג"ר נסים קרליץ הג"ר שריאל רוזנבורג ועוד רבנים שם.

וכ"כ הגאון הג' רבי משה שטרנבוך הראב"ד דעדה החרדית בכרוז מיום כ"ו מרחשון תשע"ט, וז"ל: חייב כל אב לדאוג לחסן בנו ובתו מיד, שהמגיפה מתפשט ר"ל, ואין האב בעלים למנוע מהם החיסון ובפרט שחב לאחרינא. ושארית ישראל לא יעשו עולה ויזדרזו מיד לקיים חובתם, והקב"ה יסיר ממנו כל מחלה ונקבל פני משיח צדקנו בקרוב, ע"כ.

- ג -

דברי טעם ותשובה ניצחת להלכה, דאף שיש מומחים יחידים הטוענים שהוואקסין עלול להזיק, מחוייבים ההורים ליתן הוואקסין לילדיהם

וכפל דבריו במכתב (מיום י"ח כסלו תשע"ט אל הגאון רבי מלכיאל קוטלער ר"מ דלעיקוואוד) אודות החיוב להורים ליתן הוואקסינס לילדיהם נגד מיזעלס, שבתוך דבריו מתייחס לטענה זו שיש רופאים יחידים הטוענים שמזיק, ואעתיק קטע זו מדבריו כי הם דברי טעם, וז"ל שם באות ג':

ואע"פ שיש כמה רופאים יחידים הטוענים שהחיסון עלול להזיק לילד, אבל כיון דרובא דרובא דהרופאים סוברים שאין החיסון מזיק כלל, אין לחוש למיעוטא דמיעוטא דרופאים האומרים שהחיסון מזיק [ואף דבעלמא בספק פיקוח נפש לא אזלינן בתר רוב רופאים, וכמו שנפסק בשו"ע (או"ח סי' תרי"ח סעי' ד')] דבמקום הצלת נפש מישראל חיישינן גם לדעת מיעוט רופאים, הכא שאני דאף אם ניזל בתר מיעוט הרופאים עדיין נישאר בחשש פיקוח נפש לדעת רוב רופאים, ומאידך אם ניזל בתר רוב רופאים

ונחסן את הילדים, באנו לחשש פיקוח נפש רק לדעת מיעוט רופאים, ובכה"ג דבכל צד איכא צד פיקוח נפש, בודאי שיש לילך בתר רוב, דהא כל הטעם לא לילך בתר רוב רופאים הוא רק כדי להציל מצד פיקוח נפש, והכא דליכא הצלה טפי בהא דניזיל בתר מיעוט, חזר הדין ככל התורה כולה דאזלינן בתר רוב], ולכן נראה פשוט שאין האב בעלים למנוע מבנו החיסון ולהכניסו בכך לפיקוח נפש לדעת רוב הרופאים, וכ"ש הכא דבמניעת החיסון הוי חב לאחריני, שהרי על ידי שמונע מבנו החיסון גורם להתפשטות המחלה לא רק אצל בנו אלא גם אצל אחרים שעלולים להידבק מבנו, ע"כ.

וכמו"כ כאן בארה"ב יצאו כרוזים בסגנון זה, ולדוגמא (ואפרט אותם שראיתי, וכמדומה שהיו עוד, אך אינם תח"י) מוועד הרבנים בעיר מאנסי (המורכב מרבני הקהילות של סאטמאר, וויזניץ, בעלזא, הגה"ג ר"מ גרין זצ"ל ועוד רבנים חשובים) ביום כ"ב אדר תשע"ט, שהצטרפו לכרוזים הנ"ל לחייב את הוואקסינען, ועוד רבנים.

- ד -

הפוסקים הקדמונים מלפני יותר ממאתיים שנה, כבר פסקו בזה והחמירו אף בחששא דחששא של פיקוח נפש, וחייבו לעשות הוואקסין

והנה במשך הדורות כבר נשתברו הרבה קולמסין בנידון כללות הוואקסין אם ראוי לעשותו או אף יש חיוב לעשותו, ואעתיק קצת מדבריהם, להראות איך שהחמירו הפוסקים הקדמונים (מלפני יותר ממאתיים שנה) אף בחששא דחששא של פיקוח נפש, וחייבו לעשות הוואקסין (ויש מגדולי הפוסקים אבירי ההוראה בדורות הקודמים, שהתירו ואף חייבו לעשותו בשבת ע"י גוי, אם הרופא לא יהא נמצא אחרי השבת).

ואודיע בזה למעכ"ת דבר שאינו ידוע לרבים, שעוד מלפני מאתיים ושלושים וחמש שנים בעת שהמציאו בראשונה את הוואקסין, כבר יצא ספר שלם בענין השערוריה שנתהווה אז אודות "היתר עשיית הוואקסין" לחולי הפאקין, בשם "עלה תרופה" שנתחבר בשנת תקמ"ה ונדפס בלונדון ע"י אחד מרבני וחכמי הדור ההוא בלונדון^א.

ועל השער כותב המחבר מטרת הספר שהוא: "עלה תרופה . . קושט דברי אמת חז"ל יפרח כשושנה, ועשה קציר לקצירי ומריעי מחולי אבעבועות, יעמק שאלה יורה דעה ויבין שמועות, אם מותר להשתמש בתרופה חדשה מרופאי זמנינו, חדשים מקרוב באו לא שערום אבותינו, מוליך ומביא כל חלקי הסותר בקושיות והויות, וסותר ע"מ לבנות אופני היתר בנוי לתלפיות, ה' יצילנו משגיאות, וכן יגן ה' צבאות".

^א המחבר הנ"ל שחותם עצמו "הצעיר אברהם בן הר"ר שלמה זצ"ל המבורג יכונה אברהם נאנסיך, זעירא דמן חבריא חובשי בהמ"ד מק"ק אשכנזים אשר בלונדון", ה' תלמידו של הגאון המובהק רבי טעבלי שיף אבד"ק לונדון [ראה בסוף הספר הלז "עלה תרופה", שצירף גם חידושים של רבו הנ"ל על עוקצין, ומכנהו "מר חביבי אדמו"ו הגאון הגדול מהור"ר טעבלי שיף כ"ץ נר"ו אב"ד ור"ם דק"ק לונדון והמדינה" – הגאון רבי טעבלי ה' תלמיד הגאונים בעל שב יעקב ובעל פני יהושע, ורבו של הגאון הק' חסיד שבכהונה רבי נתן הכהן אדלער צוק"ל, בצעירותו], וכנראה ה' המחבר הלז מרבני וחכמי הדור ההוא, וכפי שמוצאים שמו חתום על פסק ב"ד להתרת עגונה בספר רבו הנ"ל שו"ת לשון זהב סי' ל"ה יחד עם רבו.

והנה אחר שמתאר מהות החולי בדיוק עם כל פרטיה, כת' בענין הוואקסין וז"ל: והן עתה בחמלת ה' על ברואיו, השיב ידו מבלע זה כמה, **ובלב כל חכמי לב רופאי זמנינו נתן חכמה ותבונה בהמה, שהמציאו לזה רפואה כוללת, כמעט מחוסר סכנה, והתפארו שאחד מני אלף שמת מחולי הנ"ל אם הוא מתנהג בסדר הרפואה שסדרו לו הרופאים, ואופן מלאכת הרפואה היא, כדרך בשר ודם שמוחץ ואחר כן רופא, רצוני לומר שמשתדלן בתחלה להביא החולי על אדם המוכן לקבל הרפואה, והיא על ידי חבורה קטנה שעושין באיזמל בעור הבשר בזרועות או בירכיים כמעט שלא נרגש, ובחבורתם נרפא לו, שאחר כך משימין חוט או ספוג שנטבל בליחה מבועת מי שכבר נפגע בו (ושהיו ממינים היותר טובים), על החבורה, ועל ידי זה מתעורר החולי קו לקו בניקל על האדם, ומקבל הרפואה בעזרת השם בלי נזק לדבריהם, ע"כ.**

- ה -

"המשתדל ברפואה הנ"ל בעודו באבו, ה' לא יחשוב לו עון, אבל הוא מן הזריזות ומצוה דונשמרתם לנפשותיכם. . . ועל מה שמתו אחד מאלף, אין זה כדאי לכנותו בשביל זה לסכנה"

ואחר שהביא כל החששות והצדדים עפ"י ההלכה שיש לעורר, והראיות השונות שיש להביא בזה לאסור מצד ספק וחשש סכנה, כת' שוב דברים כדרבונות וז"ל: **אמנם אחרי שובי נחמתי, שאחר עיון הישר נראה לפענ"ד שאין מכל זה ראוי לאסור כלל וכלל לא, שהרי אם נאמר נואש לחקירות מוה"ר צהלון ז"ל, ושיש סיבה אחרת להמצא חולי זה במין האנושי, מכל מקום לזה כולנו חכמים וידועים, מה שהחוש מעיד עליו, שכמעט אין נקי מזה, והכל חולים אצל שנאה זו, רצוני לומר מחולי אבעבועות, וכל מי שלא עבר עליו כוס התרעלה מחולי זה, הוא חולה בכח בלי ספק עד שיצא לפועל הרע, וכל העומד לזרוק כזרוק דמי, והרי הוא כמו שהוא חולי בפנינו, שכל ימיו הוא מתחולל ובדאגה על זה שלא יפגע בו כשהוא גדול שאז הוא מסוכן יותר כנודע, ווי אבדה נפש מכמה וכמה ילידי שעשועים שנשחתו בזה, ורבים שתו לימא, כאשר אירע לי בעו"ה עם בתי שהיתה יחידה אז בנאנסיד, אחת היתה לאמה ברה ליוולדתה, שנתגלגל עלי חובה על ידי רופא אליל בחולי זה, ובשצף קצף הלכה לעולמה תנצב"ה, והוכפלה הצרה עם בני הקטן בהאג בעו"ה, ומתו השנים, ונשארו השנים חיים וקיימים בשם ה', שיזכני ה' לראות בשמחתם וכו'.**

ובדף ו' ע"ב ממשיך וז"ל: **א"כ המשתדל ברפואה הנ"ל בעודו באבו, ה' לא יחשוב לו עון, אבל הוא מן הזריזות ומצוה דונשמרתם לנפשותיכם וכו', ועל מה שמתו אחד מאלף, אין זה כדאי לכנותו בשביל זה לסכנה, אבל אנו תולין בזה שהחולה פשע בעצמו או משמשיו, שלא שמרו צוואת הרופאים, מאזהרת אכילת חמוץ ומלוח וכדומה, והכל בגזירת עירין פתגמא, וכמאמר החכם שגיאת הרופא גזירת הבורא, אבל למעוטי דמעוטי כזה לא נחוש, לסלק בשביל כך תועלת גדול כזה.**

וראוי גדולה להתיר יש וכו' וכו'. אבל דרך הישר לפני איש הישר הוא, להשתדל בכל תוקף ועוז להחזיק גופו לעבודת הבורא עם היחול והרהות לאדון אלקי עולם, וזה האיש הישראלי המשתדל ברפואה זו, ותולה בטחונו באלקיו הרופא נאמן, עם הבקשה שיסדו לומר קודם לקיחת איזה דבר לרפואה, טוב וישר הוא, וישא ברכה ורפואה מאת ה' על זה, ובתנאי קודם למעשה, שיהא זה בחון ומנוסה לרפואה בין ההמון, ואם ח"ו יארע מקרה בלתי טהור, על צד הזרות מאוד, אין עלינו אשם, כן נראה לי, ע"כ.

- ו -

"אני אומר לקיים מנהג אותם המקומות שנוהגים זאת הפעולה של ההברכה האבעבועות, שיש להם על מה שיסמוכו . . אפי' היה מציאות אחר האפשרות שימותו מהם א' מאלף"

וידוע שכבר דן בזה בשו"ת זרע אמת (נדפס בליוורנו שנת תקנ"ו) ח"ב סי' ל"ב, וז"ל בהצעת השאלה: אם מותר לעשות פעולת הברכה האבעבועות דהיינו האינקולאציונ"י (הוואקסין) של הווארול"י (אבעבועות), ורצו להתיר מצד שהמלכים עושין כן וכו', ומאריך בכל הצדדים ובסו"ד מסיק וז"ל: כ"ז אני אומר לקיים מנהג אותם המקומות שנוהגים זאת הפעולה של ההברכה האבעבועות, שיש להם על מה שיסמוכו ואין מזחיחים אותם, ואין מזניחים אותם אפי' היה מציאות אחר האפשרות שימותו מהם א' מאלף, וכ"ש דלא שמענו ולא ראינו מעולם שמת שום א' מהם מחולי זה, כעדות הרופאים המעידיים לפי חכמת אומנותם שאין מציאות שימותו מחמת זה כל כמה שישמרו עצמם בהנהגות רופא מובהק הבקי באופן התרופות הנוהגים בזה, ואף שנשמע מציאות מי שמת ע"י הברכה זו, מ"מ הו' מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן ליה כמו שהוכחתי, וגם אפי' שעברו על ההנהגות שגזר עליהם הרופא, ועל כן פתאים עברו ונענשו, כן דעתי נוטה, ושלוס רב על רבנן ועל תלמידיהון, ע"כ.

- ז -

החכם השואל אף התיר לעשותו בשבת ע"י רופא מומחה גוי, שלא הי' יכול להתעכב עד אחר השבת, כדין חולה שאין בו סכנה שמותר לעשות רפואה ע"י גוי

ובחי"ג חיו"ד סי' קכ"ג (ליקוטים השייכים לסי' שכ"ח, דף קנ"ג וקנ"ד) אף דן אם להתיר עשיית הוואקסין בשבת, שהחכם השואל התיר לעשותו בשבת ע"י רופא מומחה גוי, שלא הי' יכול להתעכב עד אחר השבת, כדין חולה שאין בו סכנה שמותר לעשות רפואה ע"י גוי.

והוא עצמו חלק עליו, וכת' דאע"ג דכל צרכי חולה שאין בו סכנה נעשים ע"י גוי בשבת, הרי כתב מהרד"ך דהיינו דוקא כשהרפואה צריכה לו בשבת עצמו, וא"כ בנ"ד דעכשיו הוא בריא אין לנו ראייה לדמותו לחולה שאין בו סכנה להיתר לעשות רפואה ע"י גוי בשבת וכו'. ולהלן שם בעמו' קנ"ד מביא שוב דברי החכם השואל שהשיב על טענה זו והביא ראי' להתיר מדברי הגמ' שבת דף ס"א לענין קמיע לחולי הנכפין, וכן נפסק גם בשו"ע או"ח סי' ש"א סכ"ה דמותר לצאת בקמיע מומחה וכו' בין בחולה שיש בו סכנה בין בחולה שאין בו סכנה, ולא שנכפה כבר ותולהו לרפואה, אלא אפילו לא אחזו החולי אלא שהוא ממשפחת נכפין ותולהו שלא יאחזנו שרי, ומזה למד דה"ה לענין לעשות האינקולאציונ"י (הוואקסין) בשבת, כיון דכל העולם כולו חשיב כאילו הוא ממשפחת נכפין לגבי האבעבועות וכו', א"כ בודאי שרי לעשות זאת הפעולה ע"י גוי כמו שהתירו שיצא לרה"ר בקמיע מומחה למי שהוא ממשפחת נכפין אעפ"י שעדיין לא בא לו זה החולי, לפי שהוא עלול לכך להיותו ממשפחת נכפין וכו', ע"כ.

- ח -

הגאון בעל תשובה מאהבה וחתנו התירו להלכה, ואף הייבו לעשות הוואקסין אף בשבת,
באופן שלא יהא הרופא מצוי אחרי כן

וכמו כן דנו בשאלה זו ממש, דהיינו להושיב הבלאטערן (הרכבת אבעבועות) בשבת כשהרופא בא פעם אחת בשנה, ונזדמן שבא בשבת, בשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' קל"ד, והו"ד גם באורחות חיים לכק"ז מספינקא סי' שכ"ח אות א') שנשאל על"ז מחתנו הג"ר איצק שפיץ אבד"ק ברעזניץ, שנשאל מעיר אחת בעסק האימפן (וואקסין) באשר המה מיחלי' כי בוא יבוא שם הרופא ולא יתעכב יותר מיום אחד, ואולי יבא ביום השבת, אם מותר להשיב הבלאטרי"ן ע"י אינו יהודי ביום השבת.

והנה איידי דאתי לידן תשובה זו, אעתיק קצת מדבריו, להראות איך שהחמירו הפוסקים הקדמונים אף בחששא דחששא של פיקוח נפש, וחיובו לעשות הוואקסין אף בשבת באופן שלא יהא הרופא מצוי אחרי כן (וחותנו המחבר להלן שם בסי' קל"ה הצדיק את כל דבריו והסכים אתו להלכה, כדלהלן).

וז"ל שם (ד"ה ואם יש): ואם יש את נפש האדם לומר כי הדבר אינו נחוץ כ"כ, הלא יוכל להמתין עד אחר שבת והוא חשש רחוק אשר בזמן קרוב כזה יבוא הילד לכלל סכנה, לא כן עמדי כי מי יודע יום מחר, לשמא מת לא חיישינן ולשמא ימות ודאי חיישינן, ומי יודע לשאר העתים והזמנים, ומכ"ש ברפואה הזאת אשר כל העתים שוים ולא כל הזמנים מוכשרים לקבל התרופה הזאת, וגם לאו בכל יומא מתרחש האימפ"ף שטא"ף (חומר הוואקסין) ליד הרופא, ואין לאל ידו לעשות, ומעתה אני אומר ודאי כל הזריז למחר מעשהו קודם שבת הוא זריז ונשכר וכו', אמנם באם יקר מקרה אשר לא יוכל להקדים הדבר, לדעתי הקלושה הוא מותר ומחוייב לבצע מעשהו ע"י א"י אפי' בשבת, אך יראה שיהי' בלי סיעת ישראל וכו', אמנם אם גם זאת בלתי אפשרי בלתי סיעת ישראל, אל יהי' גם זאת לו למכשול ולפוקה, פן יתמהמה ודם בניו בראשו וכו', ע"כ.

וכאמור הסכים לו חותנו בעל תשובה מאהבה להלן שם בסי' קל"ה, וז"ל שם (ד"ה יען): יען יהי' איך שיהי', יפה אמרת מי יודע לכוון השעות, כי לאו העתים שוים ומוכשרים לשבת הטרי' הזאת, גם לפעמים הילד איננו בריא להושיב לו הבלאטרין, ולפעמים הצרי אין בגלעד דהיינו שלא ימצא האימפ"ף שטא"ף, כי לא נמצא בכל עת ובכל שעה, גם לפעמים הרופא אין שם וכו', לכן אני מסכים עמך אם הרופא אומן במלאכת העבודה הזאת, אשר קבל רשותא מריש אסוותא מעיר הגדולה פראג הבירה שהוא בקי להושיב אבעבועות האל כמשפט לכל הלכותיהם עפ"י הסכמת רופאים מומחים ומוחזקים וכו', ע"כ.

וכן דן בזה (לנטוע הפאקקי"ן בשבת) בשו"ת זכר יהוסף ח"ב סי' ק"ד, והביא דברי התשובה מאהבה הנ"ל, ונוטה כדבריו להלכה.

וכן בסי' קיצור שולחן ערוך סי' צ"א סעי' י"ח פסק להלכה כדברי התשובה מאהבה, וז"ל: רופא אינו יהודי שהוא מצמיח אבעבועות לילדים, אם יכול הישראל לפייסו בממון שיעשה לאחר השבת יעשה כן,

ואם לאו וצריכין לעשות בשבת, אל יחזיק ישראל אז את הילד אלא אינו יהודי יחזיקו ע"כ, ובמצודות ציון שם ציין המקור לזה בדברי התשובה מאהבה האלו², (ועיי במנחת שבת שם על הקיצשו"ע, במנחה חדשה אות מ"ה).

- ט -

עדות נאמנה מספר הקדמון ספר הברית:

"גם זקני ישראל ותופסי התורה בדור הזה התירו זאת לכל ישראל על פי התורה, וגם לבניהם ולבני בניהם מצוים את הרופאים לעשות כה, ומהם מכרזים ומזרזים לרבים על הדבר. . שחיוב גדול הוא על כל איש לעשות כן לבניו ובנותיו הקטנים" וכן מביא לנו עדות נאמנה על זה בספר הקדמון "**ספר הברית**" שחיברו החוקר החכם השלם הג"ר פנחס אליהו הורוויץ **מלפני יותר ממאתים שנה** (בשנת תקנ"ז – וידוע דגברא רבה מסהיד על טיב הספר, וכפי שכתב בסי' חוט המשולש, שמרן החת"ס שהי' בקי בחכמת התכונה ופיזיק, התחיל לכתוב ספר מיוחד לחכמות אלו למען יהי' ביד תלמידיו ללמוד מתוכו לבל יספיקו בילדי נכרים, "ואחר שיצא לאור ספר הברית עבר עליו מראשו עד סופו, והראהו לתלמידיו ואמר כזה קנו לכם, אשר חפץ למלאות ידיו מחכמות שונות, ואני ואתם נכיר טובה להמחבר שהרבה ביטול זמן הרוחתי במה שאינני מוכרח לחבר כזה בשבילכם"), וז"ל (חלק א' כתב יושר, מאמר י"ז):

ולמען אחי ורעי לא אמנע את עטי ועתי הוני ואוני לכתוב עתה רפואה בדוקה בישע אלקים למחלה הנקרא פאקען או בלאטערן, והוא מודעת זאת בנסיון היומי בכל עת אשר תחלואי האבעבועות הנקראים פאקען או בלאטערן בין הילדים, אם טובים הם מלאך המות נוטל מעשר, ואם רעים הם נוטל לפעמים שליש ולפעמים מחצה, ולפעמים הולך אחר הרוב, ובמדינה אשר העם היושב בה נקראים (קאלמוקען) [מלאך המות] קונה הכל, וכל אדם שנדבק בו מחלת הפאקען לו יהיה, כי מות ימותו באותו מחלה, אך הרבה בני אדם שם אשר לא ישיגם מחלת הפאקען כל ימיהם, ולכן כשהולכים לפעמים בשליחות מלכם הוא מלכות רוסיה לעשות מלחמה וקרב במדינה אחרת, כשנותנים להם בית מלון אצל בעלי בתים, כשמעם שיש באיזה בית תינוק או אדם גדול שיש לו פאקען, לא יכנסו באותו בית כלל. **וגם בני מדינתנו אשר יקומו ממחלה זה וחייה יחיו, הרבה מהן נשארים בעלי מומין, מהם בעינים ומהם בשאר אברים ורובם ככלם מצוינים מסומנים ונרשמים לעד ולעולם וכו'.**

לכן אמרתי בלבי למען אחי ועמי, מצוה לפרסם רפואה בדוקה אשר חנן אלקים אותנו בדור הזה מה שלא זכו אליה דורות הקדמונים, ואכתוב כל הענין וכל שורש דבר נמצא בו באר היטב, והוא דע כי כבר מצאה ידם של הרופאים לעשות בזה תחבולה בערך מאה שנה, והוא שלקחו מיץ הנקרא מאטעריע מן האבעבועות הנקרא פאקען הטבעיים, מילד שהיה לו אבעבועות טובים, ופתחו בילד שני עור בשר זרוע יד ימינו או שמאלו כמין חריץ דק וקטן מאד, ונתנו בתוך החריץ מעט מאותו מאטעריע הטובה, ועל ידי זה פרח בעור בשרו של הילד השני גם כן פאקען טובים, כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח, על הרוב לפי הזרע הנתון באדמה, הטובה הוא אם רעה, כך בענין זה יצמח על

² ועיי עוד בשו"ת ריב"ם שנייטוך סי' כ"ב, שו"ת זכר שמחה סי' מ', ושו"ת פרי השדה ח"ג סי' קצ"ה אות ב'.

הרוב פאקען טובים, וכן נהגו הרופאים לטעת הפאקען הטבעיים הנקרא בליטיין אינאקולאציאן, [הרכבת אבעבועות] ובלשון אשכנז פאקען איינזעצען, אפס בהיות שלא בכל פעם הועיל הדבר הזה, כי לפעמים בכל זאת יצאו ופרחו אבעבועות רעות בילד השני, ומתו לפעמים איזה ילדים, אף כי לרוב הילדים היה זה תועלת, לכן הרחיקו חכמי ישראל הדבר הזה ולא רצו להתיר זה לבני עמנו כדי שלא להכניס את בניהם בספק נפשות לכתחלה.

אמנם כעת בדורנו נתחדש בחסד עליון רפואה חדשה המגן ומציל את האדם ממחלת הפאקען כל ימי חייו, ונקרא אבעבועות הפרות, וכבר נסו זה אלפים רבבות בני אדם וכלם יצאו בשלום ולא מת אפילו אחד בכל אלה, ויהי כראות חכמי ישראל שהדבר בדוק ומנוסה מאד ובכל יום ויום המנהג הזה מתפשט ומתקבל בכל מדינה ומדינה עד קצות הארץ ואיי ים רחוקים, ולא נשמע ולא נראה מכשול ותקלה לשום אדם גדול או קטן כי הוא דבר שאינו מזיק לעולם, עמדו גם זקני ישראל ותופסי התורה בדור הזה והתירו זאת לכל ישראל על פי התורה, וגם לבניהם ולבני בניהם מצוים את הרופאים לעשות כה, ומהם מכריזים ומזריזים לרבים על הדבר ואומרים להם שחיוב גדול הוא על כל איש לעשות כן לבניו ובנותיו הקטנים, בטרם תבאנה הפאקען הטבעיים מעצמן המסוכנים מאד יען כי כל אדם שכבר היה לו מגן ומציל אותו שלא יבאו לו עוד הטבעיים עד עולם.

ויען וביען שהפאקען בטוח בחסד עליון מכל מכשול ומכל דבר רע וממקרה רעה, כאשר יעיד הנסיון היומי מאלפים רבבות בני אדם בכל יום, זה כמו שלשים שנה שהמנהג התפשט בכל העולם כלו אפילו באמריקה, והרשות נתונה מכל הרופאים לעשות זה בכל זמן בשנה הן בקיץ הן בחורף מלבד הימים שהקור או החום גדול מאד שאין לטעת בהם, וכן לכל אדם נער וזקן טף ונשים מקטן בן חדש בחדשו עד זקנה ושיבה, לכן התחיל להתפשט המנהג הזה גם כן תוך בני עמנו, וכבר עשו כן לבניהם כמה רבנים וגאונים וזקני ישראל ותלמידי חכמים רבים ונכבדים.

והלכה כר' שמעון דוקטור בעיר מושבי בקהילת קודש קרקוב יגן עליה אלוקים, במכתבו תרופה חדשה הנדפס שנת תקס"ד לפ"ק, אשר בו מזרז את בני עמנו לעשות רפואה בדוקה זאת לכל זרעם, אם זכר אם נקבה בטרם נשמע או נראה פאקען הטבעיים בעולם המסוכנים מאד, וכן נוהגים בקהילת קודש קרקוב ובשאר קהלות הקודש, ושמעון הצדיק בדבר הזה הראה לי בכתב רשום על פנקסו כמה מאות ילדים אשר נטע בהם הפאקען, וכולם יצאו בשלום שלמים ותמימים בגופם וכל אבריהם, חזקים כראי מוצקים, ועלינו לשבח לאדון כל התולדות ובורא רפואות, בכל השבחות ברכות והודאות על רוב חסדו אשר גבר עלינו בדור הזה ברפואה הנזכרת, הנגלית לנו ולבנינו עד עולם לעשותה להחיות אותנו ואת זרעינו, ובכן תן דעתך עליה אחי וראש, אחוז בזה למען תזרע ולא תקצור וכו'.

"כל המתעצל בזה עד בא הפאקען הטבעיים על הבנים, והיה כי יקרה אסון, חלילה,
עד אלקים יבא במשפט וענוש יענש בדין שמים"

וממשיך שם בספר הברית להזהיר בדברים חמורים מאוד נגד הנמנעים מזה וז"ל: בדבר הזה הארכתי לזרז את עמי על הרפואה הנזכרת, שלא יפחדו משום דבר סכנה בו או שום נדנוד עבירה בו חלילה, כי אחר שאין פחד סכנה בו נפל פחד עבירה מעצמה, בפרט כל אב ואם אשר כל ישעם וכל חפצם וכל עמלם למען יראו זרע יאריך ימים. וכל המתעצל בזה עד בא הפאקען הטבעיים על הבנים, והיה כי יקרה אסון, חלילה, עד אלקים יבא במשפט וענוש יענש בדין שמים¹, קל וחומר מהבריחה שכתוב בספר של"ה שכל מי שאינו בורח עם הילד עתיד ליתן את הדין, וכבר זכר לנו כי לא בכל פעם מועיל הבריחה, וזה [הוואקסין] מועיל בעזרת ה' יתברך תמיד, לכן כל הזריז בדבר אין מצוה יותר מזה, כי כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא, ע"כ דברי ספר הברית.

- יא -

ראייתו של בעל תפארת ישראל, דמותר לעשות הוואקסין להציל את עצמו, אף שע"י נכנס לספק סכנה, דאחד מאלף מת על ידו, דנלמד מק"ו מדברי הב"י בשם הירושלמי דחייב להכניס א"ע בספק סכנה אף להציל חברו

תפארת ישראל (יומא פ"ח מ"ז בועז אות ג') וז"ל: ומזה נ"ל היתר לעשות אינאקולאטיאן [וואקסין] של פאקען [אבעבועות], אף שא' מאלף מת ע"י האינאקולאטיאן עכ"פ, שאם יתהו הפאקען הטבעיים הסכנה קרובה יותר, ולכן רשאי להכניס בסכנה רחוקה כדי להציל א"ע מסכנה קרובה, וראיה לדברי

¹ ודברים כעין אלו, כת' גם בס' המיוסד על עניני בריאות האדם ורפואתו "רוח חיים" (לעמבערג שנת תק"צ, בהסכמת הג"ר אלעזר לאנדא נכד בעל נודע ביהודה ומח"ס יד המלך, והוא מיוסד על ספרו של רופא המלך במדינת פרייסן) פ"ט דף ע"ב, וז"ל: ולזאת כל נמצא עפ"י הנסיון, תרופה אחרת בלעדי ההרכבה האומנית (הנקרא אינקולאטיאן), ובהערה שם הוסיף וז"ל: עוד נמצא מחדש, מרופא יענר אשר בענגלאנד, הרכבה מרעל אבעבועות הפרות [הנקרא וואקינאטיאן] ע"ג, יקרה איזה פצע או מכה טריה במקום ההרכבה, וביום השביעי או התשיעי להרכבתו, יתעורר מין קדחת קלה, הבלתי נראה ונרגש כ"כ. תועלת ההרכבה, הוא, שלא יעלה ויבוא עוד על איש כזה חולי האבעבועות כלל, כאשר יורה הנסיון מרכבות בני אדם, מי יתן ויעשה תרופה הזאת בכל מדינה ועיר, והייתי מבטיח בישועת ה' שיכולל החולי הזה בשלימות ברכות הימים. המתעצל מלעשות התרופה הקלה והנחוצה הזאת לעצמו ולבניו, יחטא לנפשו, למין האדם בכלל ולאלקים בוראו הוא יוצרו, בעבור שהמית או שהפיל בחולי מסוכן כזה, בניו, או אף שהשחית אך תאר פניהם, במה שהתעצל להרכיב את גופם בשתים או שלש אבעבועות פורח בבהמה, הוא לא ימצא כפרה לעון עצלות כזה, ונפשו יקלענה בתוך כף הקלע, ע"כ.

וכע"ז כת' גם בס' "רפאל המלאך" (להג"ר יהודה יודל ראזענבערג, בעמח"ס ידות נדרים והזוהר בלשה"ק ועוד) וז"ל: פאקען, דאס איז א קראנקהייט, וועלכע האט געפלעגט צו נעמען יעהרליך נישט ווייניגער פון הונדערט טויזענד קרבנות, אזא אנשטעקעדיגע קראנקהייט ווי פאקען איז, געפינט זיך נישט דאס צווייטע, נאר א דאנק דעם גרויסען דאקטאר Jenner פון ענגלאנד, וועלכער האט אופגעטוהן צו שטעלען יעדען מענטש קוה-פאקען, נאך ווען ער איז גאר א קליין קינד. דורך די עצה איז די פאקען-עפידעמיע אינגאנצען פערניכטעט געווארן, און היינט ווי די קראנקהייט האט א ארט אנצוהאפען זיך, איז דער מענטש אליין שולדיג אין דעם, בעווייל ער האט פערשפעטיגט צו שטעלען פאקען. און דא ווי די קראנקהייט האפט זיך אמאהל אן אין א מענטש וואס מען האט איהם יא געשטעלט קוה-פאקין קליינערהייט, איז אויך דער מענטש זעלבסט שולדיג, בעווייל יעדער מענטש דארף זיך שטעלען 3 מאהל פאקען, אלע 10 יאר דארף מען זיך לאזען ווידער שטעלען פאקען, אזוי נאך קען דער מענטש זיין פארזיכערט פון די קראנקהייט, ווארען אפילו אז די קראנקהייט האפט זיך אמאהל אן ביי אזא מענטש, איז די קראנקהייט א שוואכע, און על פי רוב נישט געפעהרליך, ע"כ.

ממ"ש רב"י בטור ח"מ סוף ס"י תכ"ו בשם הירושלמי דחייב אדם להכניס א"ע בספק סכנה כדי להציל חבירו סכנה, והרי ברואה חבירו טובע בנהר אינו מוחלט ודאי שיטבע אם לא יציל הוא, וכי לא אפשר שינצל ממקום אחר, ואם חבירו יש חיוב להכניס א"ע בספק סכנה, מכ"ש שיהיה בידו להציל את עצמו ע"י הכנסו א"ע לספק סכנה וכו' ע"כ (ועיי' בס' פתחי עולם ומטעמי השלחן ס"י שכ"ט סק"ו שהביא דבריו להלכה). (ועד כמה שהחשיבו את הוואקסין של הפפאקען להצלת נפשות, יש לראות גם מדבריו במקום אחר, שדיבר בשבחו של הגוי שהמציא את התרופה של הוואקסין וקראו מ"חסידי אומות העולם", וז"ל [מס' אבות פ"ג מ"ד, בועז אות א']: ואנחנו רואים כמה מחסידיהן שמלבד שמכירין יוצר בראשית, ומאמינן בתה"ק שהיא אלקית, ועושין גמ"ח גם לישראל, וכמה מהן שהיטיבו ביותר לכל באי עולם, כהחסידי יענער [הוא הד"ר עדוארד זשענער⁷] שהמציא הפאקענאימפפונג [הוואקסין להחולי הפאקן], שעל ידה ניצולים כמה רבבות בני אדם מחולי וממיתה וממומין וכו').

- יב -

הרי לפנינו חוות דעתם הגדולה ופסק הלכה של גדולי הפוסקים הקדמונים מלפני מאתיים שנה, שאין לחוש לחששות כעין אלה שהם מיעוטא דמיעוטא, ולכן התירו ואף חייבו לעשות הוואקסינען, והדברים נידונים בק"ו לגבי החולי המהלכת שלפנינו, שהוא חולי של סכנת נפשות ממש

והנה העתקתי כל אלה בהחפזי מאוד באשמורת הבוקר, שלא לעכב את תשובתי אף יום אחד, ומכל זה אנו למדים על חוות דעתם הגדולה ומהלכם של גדולי הפוסקים הקדמונים מלפני מאתיים שנה, דברור מללם בכותבם בדברים מפורשים שאין לחוש לחששות כעין אלה, שהם מיעוטא דמיעוטא, וע"כ התירו ואף חייבו לעשות הוואקסינען, ועד כדי כך שכמה מהם התירו ואף יש שחייבו לעשותו אף בשבת ע"י גוי.

ואם כל זה אמור אף בנידון של מחלה כדוגמת מחלת הפאקין, הרי הדברים נידונים בק"ו וב"ב של ק"ו לענין חולי המהלכת שלפנינו, שהוא חולי של סכנת נפשות ממש, שיש חיוב גמור עפ"י ההלכה לעשותו, ולא להתחשב עם פטוטי המערערים בשם רופאים בלתי מוסמכים ומאושרים, במקום חוות דעתם של רופאים מומחים ומוסמכים מכל המדינות בכל קצוי תבל, שהביעו חוות דעתם המקצועית אחרי מבחנים ממושכים שהוא הרפואה היחידה היותר בדוקה למנוע קבלת המחלה, ויושבים ומצפים בכליון עינים שיהא בהישג היד ליתנם לכל בני מדינתם, וכן הוא חוות דעתם המקצועית של "ארגוני הבריאות" מטעם המדינות שבכל קצוי תבל, ו"ארגון הבריאות העולמית" ודעתם של הרופאים הראשיים מכל המדינות שבעולם.

- יג -

עפ"י הדין וההלכה, יש לקבל חוות דעת בעניני רפואה רק מרופא מומחה המאושר מטעם הממשלה

ועוד רגע אדבר, בענין מה שראיתי במכתב שהעביר לי מעכ"ת מהשואל, שעונה על מה שאמר לו מעכ"ת ששמיעת דעת רופא להלכה, הוא רק באופן שיש לו תעודה מהממשלה, והשואל דורש מממעכ"ת מראה מקום על זה.

⁷ ראה גם בס' צמח דוד (חלק שלישי - נוספת לאלף הששי) וז"ל: החכם יענר מענגלאנד רופא מומחה, המציא בשנת תקנ"ט להצמיח ליה נפוח הפרות בבשר האדם להוליד על ידו אבעבועות, למען הצל בני אדם מן האבעבועות (פאקען) הטבעיים, אשר רבים מתו מהם, ואשר נשארו בחיים אבדו את תואר פניהם ע"כ.

והוא פליאה עצומה בעיני, שת"ח שכותב לרבנים בירורים בענין זה, ישאל שאלה כזאת, כי הרי הדבר מפורש בכמה מספרי הפוסקים, שהעלו כן להלכה בכל תוקף ועוז (וכבר הארכנו מלפני כמה שנים ב"קונטרס אל תפנו" לעורר על דבר זה, שנפרץ בזמנינו שאנשים מקבלים רפואות מרופאים שאינם בקיאים ומוסמכים מהממשלה המחויים דעתם בעניני רפואה למחלות מסוכנות, שעפ"י ההלכה הם בגדר שופכי דמים), ונשתדל נא בזה להביא בקצרה דברי הפוסקים בזה.

הנה הלכה רווחת ופסוקה בשו"ע יו"ד סימן של"ו סעיף א' וז"ל: נתנה התורה רשות לרופא לרפאות, ומצוה היא, ובכלל פיקוח נפש הוא. ואם מונע עצמו, הרי זה שופך דמים, ואפילו יש לו מי שירפאנו, שלא מן הכל אדם זוכה להתרפאות, ומיהו לא יתעסק ברפואה אא"כ הוא בקי, ולא יהא שם גדול ממנו, שאם לא כן, הרי זה שופך דמים, ואם ריפא שלא ברשות בית דין, חייב בתשלומין, אפילו אם הוא בקי. ואם ריפא ברשות ב"ד, וטעה והזיק, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, ואם המית, ונודע לו ששגג, גולה על ידו.

- יד -

דברי הפוסק הקדמון בעל בית הלל, דמי שאין לו רשות מרופאים מומחים, אין לו דין בקי ואסור לו לעסוק בעניני רפואה ובספר הקדמון בית הלל על יו"ד סי' של"ו סק"א כת' על דברי המחבר הנ"ל וז"ל: ונראה מה שכתב אם הוא בקי, ר"ל אם יש לו כתב מאותו מקום שנותנין שם רשות לרפאות מרופאים מומחים, שקורין אותו בל"א דאקטרייר"ט, ואף על פי כן צריך רשות בית דין ישראל לרפאות, ואז אם ריפא שלא ברשות בית דין חייב בדיני אדם, ואם קבלו אותו באיזה קהל וגם יש לו כתב כנ"ל זהו מקרי רשות בין דין ופטור בדיני אדם, אבל אם אין לו רשות ב"ד ואף שיש לו כתב כנ"ל חייב בדיני אדם, ועוד אחרת אם יש לו רשות ב"ד אף שאין לו כתב כנ"ל שקורין דאקטרייר"ט פטור מדיני אדם, שכן ישנו במדינתנו איזה רופאים שאין להם שום כתב כנ"ל אך שהם מומחים מחמת שקוראים באיזה ספרים של רפואות ומרגלא בפומא דאינשי שהם מומחים, וכיון שקיבלו עליהם הקהל פטורים מדיני אדם, והטעם כמו שכתב הב"י בשם הרמב"ם וכו', אלא שאינו פטור מדיני שמים עד שישלם הנזק ויגלה על המיתה, הואיל שנודע שטעה והזיק אות המית בידים עכ"ל וק"ל, ע"כ.

והרי לך מדבריו, דרופא צריך שיהי' בו א' מב' דברים, או שיהי' לו רשיון דאקטארא"ט ורשות בי"ד, או שיהי' לו רשות מבי"ד וגם קיבלו אותם עליהם הקהל כמומחים, אבל זולת זה אין לו דין רופא בקי.

- טו -

דברי הפוסקים המובהקים, דבהיום שאינו נוהג רשות בי"ד, צריך עכ"פ כתב רשיון "מאשר" מרופאים מומחים ועי' בהגהות יד שאול (להגאון בעל שואל ומשיב) בהגהותיו הנד' בשו"ע לסי' הנ"ל, שהביא דברי הבית הלל "דהיינו מה שלוקח כתב שהוא מומחה ועושה פריוואנג [בס' מנחם משיב, בהעתיקו דבריו כתב

כאן "פרייגאנג", וגם צריך רשות ב"ד", ובעוה"ר כעת אינו נוהג רשות ב"ד, ועיי' מ"ש לעיל בסי' רס"א בחבורי יד שאול וכו', ע"כ.

וכן בסי' שלחן גבוה שם סק"ז כת' על דברי המחבר וז"ל: וקשה מאן דכר שמיה הכא ברשות בית דין לגבי רופא, אם תאמר בית דין של רופאים שסומכים לרופא לרפאות, אם כן יש גדולים ממנו, אם כן אינו רשאי לרפאות שם במקום גדולים, וי"ל דלעולם בית דין ממש, והכא במאי עסקינן ברופא שבא מחוץ לעיר, וכתב סמכה מרופאים מובהקים בידו, ונחקרה החתימות בבית דין ואשתמודע להו דאינון הרשוהו לעסוק ברפואות, ומה שכתב רמב"ן שאין בית דין מרשין למי שאינו בקי, רצה לומר אלא אם כן נחקור החתימות שהן הם אמת שהוא רופא בקי, ומדברי הפרישה ופריש נראה דקאי אבית דין ממש, שנותנין לו רשות לרפאות, ולי נראה כמו שכתבתי, דאם אין בית דין חכמים בחכמת הרפואה, מהיכא ידעי שזה בקי או לא, ע"כ.

הרי גם מדבריו מבואר להדיא דצריך רשיון מרופאים מומחים וכנ"ל, ולא עוד אלא שצריכים לברר ולאשר שהרשיון הוא אמת.

- טז -

דברי הבית לחם יהודה שיש חרם שאסור לקבל רפואה מרופא שאינו מומחה, ודברי הערוך השלחן שכעת צריך הרופא להיות מוסמך מהממשלה

וכן כתב במפורש בערוך השולחן שם סעי' ב' כת' וז"ל: ומיהו אסור להתעסק ברפואות אא"כ הוא בקי ויש לו רשות מב"ד והאיזנא צריך להיות מוסמך מהממשלה שיש לו רשות ליתן רפואות לחולאים, וגם לא יהא שם גדול ממנו שאל"כ כשהזיק הרי הוא שופך דמים וכו'.

והנה יש לזה עוד מקורות הרבה בספרי הפוסקים שלא לקבל חוות דעת ברפואה כ"א מרופא מומחה, ולדוגמא עיי' בספר בית לחם יהודה על יו"ד בסי' של"ו סק"ב, שכותב דיש חרם שאסור ליקח רפואה לחלי הגוף אא"כ מרופא מומחה, וכל העובר על זה הרי זה כמאבד עצמו לדעת עיי"ש.

ועיי' בשו"ת מנחם משיב (להגרמ"מ קירשנבוים אב"ד פראנקפורט) ח"ב סי' כ"א וכ"ב בנידון רופא שעשה וואקסין ("אימפפערן") לילדה לחולי אבעבועות, וניזוקה קצת עיי"ז, עיי"ש במו"מ שבינו לבין הגאון בעל חזון נחום מדאמבראווא, וטובא איכא למשמע מתשובתו גם לפרט זה של נידונו, שעם היות שנידון השאלה היתה אם אפשר לחייב את הרופא הבלתי מומחה על ההיזק שנגרם על ידו בעשייתו, להיות שלפי דעת רופאים מומחים היי' הזנחה (נאכלעסיגקייט) מצידו, אף לא עלה על דעתו לחוש שאולי יש למנוע מלעשותו כלל, להיות שקרה דבר כזה וכדו', ואדרבה מבואר מכל סגנון התשובה שאם נעשה עיי' רופא מומחה היי' נידון כרפואה בדוקה וחיובית.

- יז -

דבריהם של עוד פוסקים וותיקים שמחוייבים לבקש את הרופא היותר מומחה, ודברים כדרכונות נגד "רופאי אליל שלא הגיעו לפרקן ונכנסים בעובי הקורה עם חוצפא יסג"י

ובספר צדה לדרך (מאמר ה' כלל ב' פ"ב), מזהיר באזהרה חמורה וכותב דכל מי שאינו יודע בטיב מלאכת הרפואה לא יהיה לו עסק בה, אם ירצה שלא להתחייב בנפשו, כי רבים חללים הפילה חסרון הידיעה ועצומים כל הרוגיה.

וכן גאון עוזינו הרחיד"א בברכי יוסף ביו"ד סי' של"ו אות ד' מזהיר את החולה שמחוייב לבקש היותר מומחה ואם לאו חובל בעצמו היות והאידנא שכיחא דלא בקיאי כלל והן הן המזיקין ופרוונקא דמותא כאשר מושל ימשול הרמ"ז זלה"ה, ורבים חללים הפילו ע"כ. וכ"כ בספרו שיורי ברכה שם דחובה על הרבנים להודיע דין זה שלא יהא גדול ממנו, לרופאים הבחורים הקופצים בראש לרפאות החולים במקום שיש גדולים ובקיאים מהם.

וכן בספר מסגרת השלחן על יו"ד אחרי העתיקו דברי הברכ"י הנ"ל מוסיף וכותב, והן בעון חוללנו והמכשלה הזאת תחת ידי הרופאים חדשים מקרוב באו, לא אבו שמוע ורובא דרובא הם רופאי אליל שלא הגיעו לפרקן ונכנסים בעובי הקורה, חוצפא יסג"י, דההדיוט קופץ לפני מי שגדול ממנו בחכמה ומנין, ורבים חללים הפילו והולכים כסומא בארובה ע"ש.

- יח -

"אוי להם לרופאים כאלו שעליהם אמרו טוב שברופאים לגיהנם, שהם מרבים שפיכות דמים בעולם, ולא כל הרוצה ליטול את השם רופא מובהק יבוא ויטול"

ומה מאוד קולע אל השערה בענין זה לשונו הזהב של בעל פלא יועץ (אות ר' ערך רפואה) וז"ל: רופא, צריך הוא לדרוש ולתור בחכמה טרם עסקו ברפואה שלא יצא מן השורה, ובמקום תיקון לא יעשה קלקול, ומה מאוד צריך לפקוח שבע עינים לבל יטעה בדמיונו, כי נפש הוא חובל ואת דמו יבקש הקב"ה, ולא יעסוק במלאכת הרפואה לרפאות את ישראל אלא א"כ בקי בחכמת הרפואה היטב היטב, והן רבים עתה עם הארץ בפרט בערי הברברים יש רופאי אליל שלוקחים מלאכת הרפואה לאומנות להתפרנס והם לא ראו מאורות ולא למדו חכמת הרפואה מימיהם רק האיש אשר נדבו לבו לקרבה אל המלאכה קונה שם לעצמו שהוא רופא מובהק והוא עוסק במלאכת הרפואה כאשר ימשש העוור באפילה ולא ידע בין ימינו לשמאלו, אוי להם לרופאים כאלו שעליהם אמרו טוב שברופאים לגיהנם, שהם מרבים שפיכות דמים בעולם, ולא כל הרוצה ליטול את השם רופא מובהק יבוא ויטול, אלא א"כ יודע בעצמו שבקי בחכמת הרפואה וכו' עכ"ל.

- יט -

המורם מדברינו למעשה, בנוי על דברי גדולי הפוסקים הקדמונים אבירי ההוראה

המורם מדברינו למעשה, בנוי על דברי גדולי הפוסקים הקדמונים אבירי ההוראה, ודברי גדולי פוסקי דורנו, (א) שאין לחוש לחששות רחוקות של היזק או סכנה בזה, שהם מיעוטא דמיעוטא, (ב) ואין לקבל חוות דעת בחלק הרפואה בזה, כי אם מרופאים מוסמכים המאושרים מטעם הממשלה, (ג) ומותר ואף יש חיוב לעשות הוואקסינען.

את זה העלתה מצודתי כעת בכותבי בהחפזי בקדרותא דצפרא ביום קבלת שאלתו לחומר הנושא, וידעתי שיש לדון באריכות בחלקי ההלכה של כל פרט מהנ"ל, ויבוא מי שדעתו רחבה מדעתי וירחיב את הדברים כראוי כדת של תורה.

ה"ר צ'מן ש"ן

